

مرکز علمی رسانی و کتابخانه مرکزی

دانشگاه فردوسی مشهد

نشریه تازه های اطلاع رسانی

و مهارت های اطلاع یابی

شماره ۴۷- تابستان ۹۶، ISSN: 1684-7989

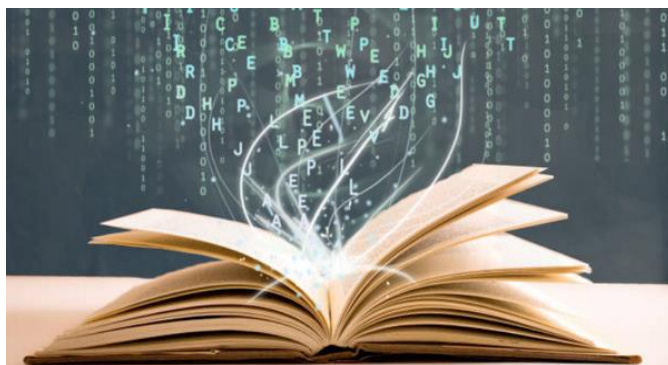
◆ سردبیر: دکتر زهره عباسی

◆ صاحب امتیاز: مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی

◆ در این شماره آمده است:

- ✓ مرکز دائره المعارف بزرگ اسلامی و انتشارات آن در بخش مرجع کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد- محمود صدیقی
- ✓ مجموعه جهانی دائره المعارف بزرگ اسلامی - محمود صدیقی
- ✓ خارق العاده باشیم: ۹ ویژگی که تنها مختص بهترین کارکنان است- رقیه دهستانی

دیجیتال کردن برخی از منابع و خدمات یک ضرورت^۱

بخش پایان‌نامه‌های مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد با داشتن بیش از ۲۰۰۰۰ پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد و دکتری یکی از بخش‌های فعال و پویای کتابخانه به شمار می‌رود. کلیه پایان‌نامه‌های دفاع شده در دانشکده‌های مختلف دانشگاه فردوسی مشهد در این بخش گردآوری و نگهداری می‌شود. از فعالیت‌های ویژه این بخش در سال ۱۳۹۵ مجهز نمودن بخش پایان‌نامه‌ها به ۴۱ کامپیوتر و الکترونیکی نمودن ارائه خدمات پایان‌نامه‌ها بود. به این منظور پایان‌نامه‌هایی که فایل الکترونیک نداشتند اسکن شده و برای ارائه قسمت‌های مجاز پایان‌نامه در محیط وب کلیه فایل‌های پایان‌نامه‌ها بوک‌مارک (به محل بخشی از متن یا دیگر محتوای فایل اشاره می‌کند تا راحت‌تر قابل شناسایی و پیدا کردن باشد) شدند. این کار از تیرماه تا آبان ماه سال ۱۳۹۵ به طول انجامید. در این مدت تعداد ۵۷۰۰ پایان‌نامه مربوط به سال‌های قبل از ۱۳۸۷ با استفاده از دو عدد اسکنر اسکن شد. به دنبال اتمام این فرآیند:

- از این پس پایان‌نامه‌ها به صورت الکترونیک ارائه می‌شوند و نسخه‌های چاپی مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. این امر هم به حفظ نسخ چاپی کمک کرده و هم به دانشگاه برای تصمیم‌گیری در مورد دریافت یا عدم دریافت نسخه چاپی از فارغ‌التحصیلان کمک می‌نماید.

- با الکترونیک شدن همه پایان‌نامه‌ها و بوک‌مارک کردن آنها تصمیم‌گیری در مورد این که سطح دسترسی به پایان‌نامه‌ها برای اعضای مختلف دانشگاه چگونه تعیین شود ساده شده است. به طور مثال در حال حاضر دستیابی به پایان‌نامه‌ها صرفاً در کتابخانه مرکزی بر اساس آی‌پی تعدادی از کامپیوترهای مشخص در بخش پایان‌نامه میسر است، اما این امکان وجود دارد که از طریق پرتال و یا هر بستر دیگری که دانشگاه تشخیص داد دسترسی‌ها در سطح دانشگاه و یا خارج از دانشگاه تعریف شود.

- بوک‌مارک شدن پایان‌نامه‌ها باعث می‌شود، با توجه به سیاست‌های دانشگاه، هر زمان صلاح بدانند هر قسمت از پایان‌نامه‌ها را بخواهند از طریق وب دسترس‌پذیر نمایند. تغییر در قسمت‌های دسترس‌پذیر پایان‌نامه‌ها با توجه به قابلیت‌های جدید به راحتی امکان‌پذیر خواهد بود.

- ارائه خدمات به صورت الکترونیک و با نرم‌افزار کتابخانه این امکان را به دانشگاه می‌دهد که مشخص نماید هر دانشجویی از چه پایان‌نامه‌هایی استفاده نموده است. به این ترتیب استاد راهنما با تهیه گزارشی از پایان‌نامه‌های مورد استفاده دانشجو از سیر مطالعات او آگاه می‌شود. این امر می‌تواند به رعایت اخلاق پژوهش در راستای استفاده منصفانه از پایان‌نامه‌ها و جلوگیری از سرقت‌های علمی راهگشا باشد.

- امکان گزارش‌گیری‌های مختلف از پایان‌نامه‌ها را فراهم می‌سازد به نحوی که پایان‌نامه‌های پر استفاده هر دانشکده و یا هر رشته مشخص شود. امکان تهیه انواع گزارش مهیا می‌باشد. این گزارشات می‌تواند به ترسیم نقشه پژوهش دانشگاه و شناسایی نیازهای پژوهشی دانشگاه کمک کند.

نهایتاً "با داشتن مجموعه‌ای کامل از پایان‌نامه‌های دانشکده‌ها همراه با نرم‌افزار مناسب انعطاف لازم برای تصمیم‌گیری و همراهی با سیاست‌های دانشگاه در مورد نحوه ارائه و میزان دسترس‌پذیری راحت‌تر صورت می‌پذیرد.

مرکز دایرة المعارف بزرگ اسلامی
(مرکز پژوهشهای ایرانی و اسلامی)

مرکز دایره المعارف بزرگ اسلامی و انتشارات آن^۱

در بخش مرجع کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد

در ۱۶ سالگی با عضویت در حزب الدعوه الاسلامی در عراق وارد کارهای تشکیلاتی شد. در سال ۱۳۳۹ به ایران آمد و در مدرسه سپهسالار تحصیلات حوزوی را دنبال نمود در سال ۱۳۴۱ حزب ملل اسلامی را با هدف مبارزه با حکومت وقت تاسیس و رهبری آن را به دست گرفت. در سال ۱۳۴۴ پس از دستگیری به اعدام محکوم شد ولی با وساطت روحانیون و فیلسوف فرانسوی ژان پل سارتر حکم وی به حبس ابد تقلیل یافت. پس از انقلاب مدتی استاندار اصفهان و سپس نماینده مجلس در دوره اول گردید. موسوی بجنوردی از سال ۱۳۶۲ اداره این مرکز را بر عهده دارد. وی همچنین در سال ۱۳۷۶ به سمت رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی منصوب گردید که تا سال ۱۳۸۴ این سمت را حفظ نمود.

مرکز دایرة المعارف بزرگ اسلامی (مرکز پژوهشهای ایرانی و اسلامی) مؤسسه‌ای علمی - پژوهشی است که در سال ۱۳۶۲ توسط سید کاظم موسوی بجنوردی در تهران بنیاد نهاده شد. هدف این مرکز تدوین و انتشار دانشنامه‌های عمومی و تخصصی و کتب مرجع در ابعاد مختلف معارف بشری به ویژه فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی است. کتابخانه تخصصی آن دارای پانصد هزار جلد کتاب درباره ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی است و فعالیت‌های این بنیاد مستقل از بنیاد دایرةالمعارف اسلامی می‌باشد.

سیدمحمدکاظم موسوی بجنوردی سال ۱۳۲۱ در خانواده‌ای روحانی در نجف پا به عرصه وجود نهاد. وی

۱- محمود صدیقی، کارشناس ارشد مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی

انتشارات مرجع مرکز دایره المعارف اسلامی

۱. دائرة المعارف بزرگ اسلامی که تا کنون ۲۱ جلد از آن منتشر شده است.
۲. ترجمه عربی دائرة المعارف بزرگ اسلامی که تا کنون ۸ جلد آن تحت عنوان دائرة المعارف الاسلامیة الکبری منتشر شده است.
۳. ترجمه انگلیسی دائرة المعارف بزرگ اسلامی با همکاری مؤسسه مطالعات اسماعیلی لندن که تا کنون ۴ جلد آن توسط انتشارات بریل با نام دانشنامه اسلامیکا منتشر شده است.
۴. دانشنامه ایران در ۳۰ جلد که تا کنون ۳ جلد از آن منتشر شده است.
۵. دانشنامه فرهنگ مردم ایران در ۸ جلد که تا کنون ۲ جلد آن منتشر شده است.
۶. دانشنامه خلیج فارس در ۸ جلد که در حال تدوین می باشد.
۷. دانشنامه تهران بزرگ در ۸ جلد که دو جلد اول (قسمت شمیران) منتشر شده است.
۸. فهرستواره کتاب های فارسی که به معرفی آثار مکتوب فارسی از آغاز پیدایش این زبان تا پایان عهد چاپ سنگی از ماوراءالنهر تا آسیای صغیر در ۲۲ جلد می پردازد و تا کنون (۱۳۹۶) ۱۲ جلد آن به چاپ رسیده است.
۹. ادامه تدوین و چاپ و انتشار فهرست مقاله های فارسی ایرج افشار که تا مجلد ده آن چاپ گردیده است.
۱۰. فهرس مخطوطات و نسخه های عکسی کتابخانه مرکز دائرة المعارف که ۴ جلد آن منتشر شده است.
۱۱. دانشنامه ایران باستان، دانشنامه حقوق، دانشنامه زبان ها و گویش های ایران نیز در دست تهیه است.

شورای عالی علمی

مرکز دائرة المعارف دارای یک شورای علمی شامل ۴۵

نفر از افراد صاحب نظر و محقق در عرصه های مختلف علوم است که وظیفه آن نظارت بر تالیفات و آثار این مرکز می باشد. از میان اعضای فعلی این شورا می توان به بزرگانی مانند غلامحسین دینانی، کامران فانی، کاظم موسوی بجنوردی، نصرالله پورجوادی، حسن انوری، سید جواد طباطبایی، رضا داوری، محمد دبیر سیاقی، جلال خالقی مطلق و دیگر بزرگان اشاره نمود.

سایت مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی

در سایت مرکز دائرة المعارف افزون بر اطلاعات کتابشناختی آثار منتشره از سوی این مرکز می توان به متن کامل برخی از آثار از جمله دائرة المعارف بزرگ اسلامی و دانشنامه ایران بر اساس مدخل مورد نظر دسترسی داشت.

<http://www.cgie.org.ir>

نحوه دسترسی به اطلاعات تابشناختی انتشارات و متن برخی از این منابع

الف. در صفحه اول سایت با کلیک بر روی انتشارات می توان صفحه و فهرست آثار منتشره از سوی مرکز را مشاهده نمود. همچنین از آدرس ذیل این صفحه در دسترس قرار می گیرد (شکل شماره ۱).

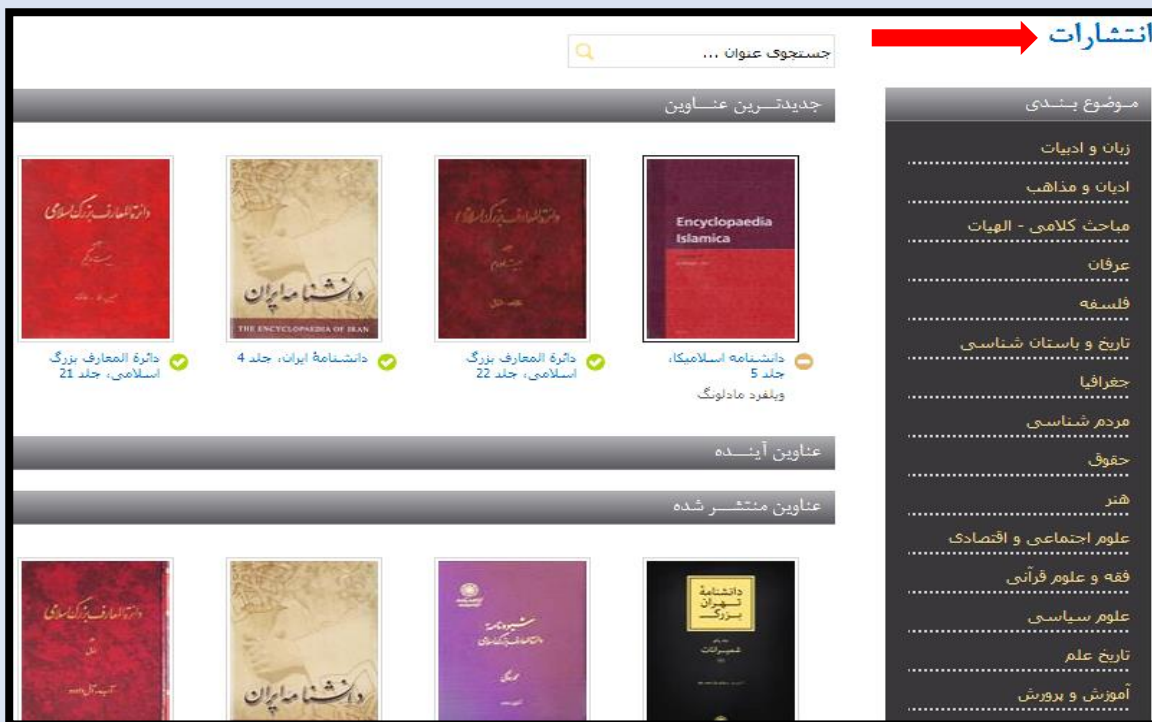
<http://www.cgie.org.ir/fa/publication>

ب. سپس با انتخاب هر یک و کلیک بر روی آن اطلاعات کتابشناختی، معرفی اجمالی اثر صورت می گیرد (شکل شماره ۲).

ج. چنانچه موضوع خاص یا منابع مرجع مدنظر باشد، در سمت راست صفحه انتشارات از روی منوی «موضوعی» با انتخاب «دانشنامه ها» و یا «فهرستواره ها» نیز می توان به آثار مرجع دست یافت (شکل شماره ۳).

د. متن کامل منبع نیز با انتخاب «نمایش متن» در صفحه انتشارات افزون براطلاعات کتابشناختی به صورت برخط یا آفلاین قابل استفاده می‌باشد که البته به نظر می‌رسد درحال حاضر دو منبع مرجع، «دائرة المعارف بزرگ اسلامی» و «دانشنامه ایران» را می‌توان از روی

شکل ۱. صفحه اول سایت با کلیک روی «انتشارات» صفحه انتشارات

شکل ۲. فهرست موضوعی برای انتخاب نوع خاص از منابع

دائرة المعارف بزرگ اسلامی، جلد ۲۲

اطلاعات کتابشناختی

عنوان: دائرة المعارف بزرگ اسلامی، جلد ۲۲

موضوع: دانشنامه ها

ناشر: مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی

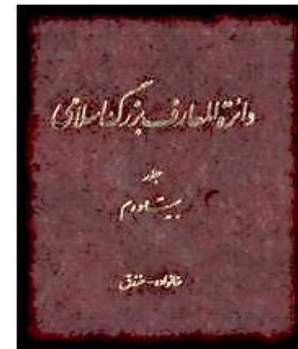
تاریخ اثر: اسفند ۱۳۹۴

زبان اثر: فارسی

مشخصه‌ی ظاهری: ۷۷۴ص، مصور(بخشی رنگی)، جدول، نمودار

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۲۶-۶۹-۶

افزودن به کتابخانه من

نمایش متن

شکل ۳. اطلاعات کتابشناختی. با کلیک بر روی «نمایش متن» فهرست مدخل‌ها و موضوعات ظاهر می‌شوند

انتشارات < دائرة المعارف بزرگ اسلامی < جلد ها < دائرة المعارف بزرگ اسلامی، جلد 22

دائرة المعارف بزرگ اسلامی - (خانواده-خندق) →

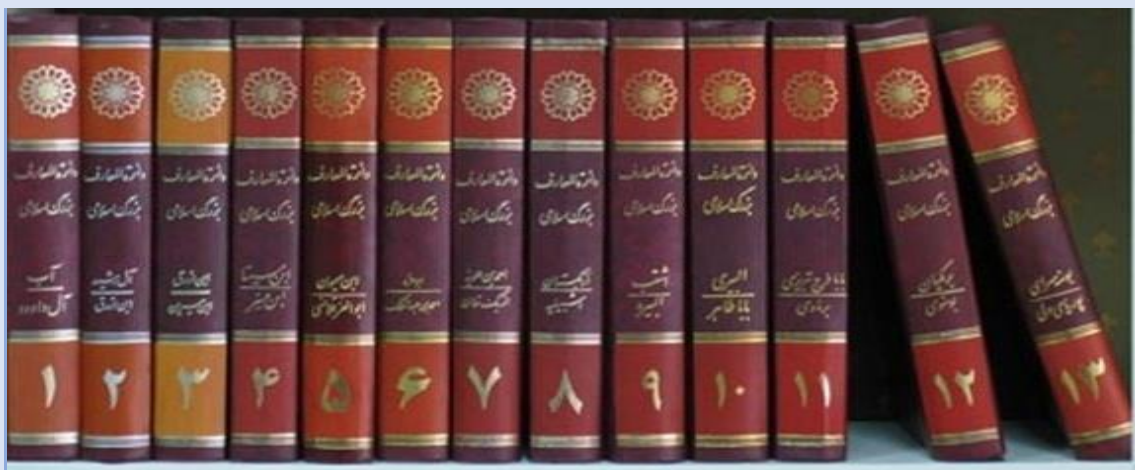
الخلیل	علی کرم همدانی،
خانواده	سید مصطفی محقق داماد، علی بلوکباشی، زاله آموزگار، امیر هوشنگ مهریار، مهرداد عربستانی، حمیدرضا افسری، شهلا اعزازی،
خانگی	ابوالفضل ابراهیمی،
خانیکوف	محسن احمدی،
خاور دور	پرویز امین،
خاورشناسی*	
خاورمیانه	پرویز امین،
خاوری	مهدی نمازی،
خبر	فرامرز حاج منوچهری،
خبر واحد	فرامرز حاج منوچهری،
خوشنمان*	
خبیص*	
ختل	علی کرم همدانی،
ختلانی	فاطمه لاجوردی،
ختم*	
ختن	وهاب ولی،
ختنه	علی بلوکباشی،
ختنه سوران*	
خجند	محسن احمدی،
خجندی	حمید بهلول،
خجندیان*	

شکل ۴. مدخل‌ها به ترتیب حروف الفبا که با کلیک بر آن می‌توان به متن کامل دست یافت

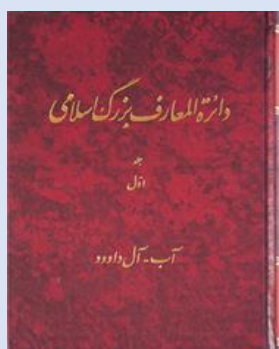

تازه‌های اطلاع‌رسانی و اطلاع‌یابی
تابستانی ۱۳۹۶ = شماره ۴۷

مجموعه جهانی دایره المعارف بزرگ اسلامی^۱

دائرة المعارف بزرگ اسلامی

زیر نظر کاظم موسوی بجنوردی، ۱۳۶۷

مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی با تکیه بر روش‌های علمی و استناد بر موثق‌ترین منابع و تازه‌ترین اطلاعات به تدوین دائرة المعارف پرداخته است که نیاز علمی جوامع اسلامی را در این زمینه تا حد امکان برآورده سازد. اگرچه این دائرة المعارف، تخصصی و در حوزه اسلامی است، ولی دامنه‌ای بسیار گسترده دارد. علوم قرآنی، اصول عقاید، کلام، فقه، اصول فقه، حدیث، درایه، رجال، اخلاق، ادیان، ملل و نحل، منطق، فلسفه، عرفان، ادبیات، هنر، مردم‌شناسی، معماری و آثار اسلامی، تاریخ، جغرافیا، ریاضیات، نجوم و طب از جمله موضوعاتی است که مدخل‌های این کتاب را در بر می‌گیرد. جلد اول این منبع در سال ۱۳۶۷ چاپ و منتشر گردید و جلد ۲۲ آن (حرف خانواده - خندق) در سال ۱۳۹۵ انتشار یافت. کل مجلدات آن در ۴۰ جلد پیش‌بینی شده است و مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی ۲۲ جلد را تهیه و در اختیار دانش‌پژوهان قرار داده است.

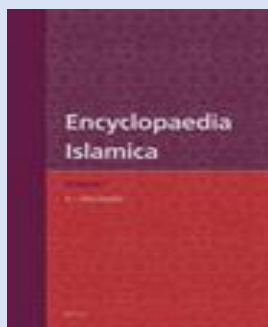
۱- محمود صدیقی، کارشناس ارشد مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی

مشخصات جلد‌های دائرةالمعارف بزرگ اسلامی

جلد	سال انتشار	مدخل	جلد	سال انتشار	مدخل
۱	۱۳۶۷	آب - آل داوود	۱۲	۱۳۸۳	برمکیان - بوسنوی
۲	۱۳۷۴	آل رشید - ابن ارزق	۱۳	۱۳۸۳	بوسنه سرای - پوریای ولی
۳	۱۳۶۹	ابن ارزق - ابن سیروین	۱۴	۱۳۸۵	پوشاک - تربه
۴	۱۳۷۰	ابن سینا - ابن مسیر	۱۵	۱۳۸۵	تربیت - تفسیر نعمانی
۵	چاپ دوم: ۱۳۷۸	ابن میمون - ابوالعز قلانسی	۱۶	۱۳۸۷	تفلیس - ثابت بن قره
۶	۱۳۷۳	ابوعزه - احمد بن عبدالملک	۱۷	۱۳۸۸	ثابت بن محمد جرجانی - جزء
۷	۱۳۷۵	احمد بن علویه - اربک خان	۱۸	۱۳۸۹	جزء لایتنجری - جوینی (ابراهیم)
۸	۱۳۷۷	ازبکستان - اشبیلیه	۱۹	۱۳۹۰	جوینی، ابوالمظفر - حافظ
۹	۱۳۷۹	اشتب - البیره	۲۰	۱۳۹۲	حافظ ابراهیم - امام حسین
۱۰	۱۳۸۰	البیری - بابا طاهر	۲۱	۱۳۹۲	حسین، طه - خانقاه
۱۱	۱۳۸۱	بابا فرج تبریزی - برماوی	۲۲	۱۳۹۴	خانواده - خندق

دانشنامه اسلامیکا

◆ **Encyclopaedia Islamica / editors-in-chief, Wilferd Madelung, Farhad Daftary; editor-in-chief of the original Persian edition Kazem Musavi Bojnurdi; London: Brill, in association with The Institute of, 2008**

ترجمه انگلیسی دائرةالمعارف بزرگ اسلامی با عنوان دانشنامه اسلامیکا (Encyclopaedia Islamica) از سال ۱۳۸۲ هجری شمسی (۲۰۰۳ میلادی) با توافق و قراردادی میان مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی و مؤسسه مطالعات اسماعیلی لندن شروع شد. انتشارات بریل در لیدن هلند تاکنون ترجمه انگلیسی پنج مجلد از این دائرةالمعارف را تحت نظارت ویلفرد مادلونگ و فرهاد دفتری چاپ کرده است. دائرةالمعارف بزرگ اسلامی از رقیب خود، دائرةالمعارف انگلیسی اسلام چاپ لیدن جلو افتاده است و یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد این دائرةالمعارف توجه به مذهب تشیع و میراث غنی آن است. سر ویراستار دائرةالمعارف بزرگ اسلامی کاظم موسوی بجنوردی و سر ویراستار نسخه انگلیسی آن ویلفرد مادولونگ و فرهاد دفتری در لندن می‌باشند. ویلفرد فردیناند مادولونگ (Wilferd Ferdinand Madelung) متولد ۱۹۳۰ اسلام‌شناس آلمانی است. او اکنون استاد دانشگاه تاریخ اسلام دانشگاه آکسفورد است. مادولونگ در سال ۱۹۵۷ دکتری خود را از دانشگاه هامبورگ آلمان در رشته مطالعات اسلامی اخذ نمود. فرهاد دفتری سال ۱۳۱۷ در شهر بروکسل در بلژیک متولد گردید و پس اتمام دوران متوسطه در

ایران به سال ۱۳۳۷ به امریکا رفت و طی ۱۴ سال اقامت در رشته اقتصاد با درجه دکتری از دانشگاه برکلی فارغ‌التحصیل گردید. وی در حال حاضر استاد دانشگاه در لندن است و از سال ۱۹۸۸ از روی علاقه به موسسه اسماعیلی شناسی لندن پیوسته است. او در دانشنامه جهان اسلام، دانشنامه اسلام و ایرانیکا مقالات متعددی به رشته تحریر درآورده است. برخی مدخل‌های نسخه انگلیسی پیش از نسخه فارسی تهیه، ترجمه و منتشر شده است. برای نمونه مدخل‌های حرف «ع» نظیر علی بن ابی طالب ذیل حرف «A» چاپ شده است و همچنین مدخل‌های «D» در نسخه انگلیسی وجود دارد در حالی که هنوز در نسخه فارسی منتشر نشده است.

مشخصات جلد‌های دانشنامه اسلامیکا

صفحه	مدخل	سال انتشار	جلد
۸۵۰	A - Abu Hanifa	۲۰۰۸	۱
۷۸۸	Abu Al-Harith - Abyanah	۲۰۰۹	۲
۸۲۴	Adab - Al-Bab-Al-Hadi Ashar	۲۰۱۱	۳
۷۷۴	Bābā Afdal-Bīrjandī	۲۰۱۲	۴
۸۷۰	al-biruni-Dahw al-Ard	۲۰۱۳	۵

دائرة المعارف الاسلامیه الكبرى

محمد کاظم موسوی بجنوردی، ۱۳۸۶ -

دائرة المعارف الاسلامیه الكبرى ترجمه عربی دائرة المعارف بزرگ اسلامی است و از آنجا که مخاطب چاپ فارسی کل جهان را شامل نمی‌شود، ترجمه آن به زبان عربی ضروری به نظر می‌رسید. از این رو کار ترجمه آن در سال ۱۳۷۰ آغاز گردید و در حال حاضر ۸ جلد از این مجموعه منتشر شده است. عموم عرب‌زبان‌ها و خاورشناسانی که با زبان عربی آشنایی دارند، از این اثر استقبال کرده‌اند در نسخه عربی ترتیب الفبایی عربی رعایت گردیده است.

مشخصات جلد‌های دائرة المعارف الاسلامیه الكبرى

جلد	سال انتشار	مدخل	صفحه	جلد	سال انتشار	صفحه	مدخل
۱	۱۳۷۰	آب - آیین عالمشاهی	۷۴۵	۵	۱۳۸۲	۷۶۲	أبو طالب الأنباری - أحمد آباد
۲	۱۳۷۴	أ - ابن خراسان	۷۴۵	۶	۱۳۸۵	۷۶۰	احمد الأحسانی - إرمیا
۳	۱۳۷۷	ابن الخراسانی - ابن کثیر	۷۴۵	۷	۱۳۸۷	۷۶۲	أرمینیا - أسیر گره
۴	۱۳۷۸	ابن کثیر - ابو طالب	۷۴۹	۸	۱۳۹۰	۷۶۰	أسیر الکهنوی - إقلید

بیت یاب شاهنامه فردوسی بر اساس پیرایش جلال خالقی

به کوشش علی ایمانی با همکاری خدیجه خسروی، ۱۳۹۳

حجم بزرگ شاهنامه از یک سو و بیت‌های بسیاری از این کتاب، چه آنهایی که در متون دیگر آمده و چه آنهایی که در حافظه ایرانیان مانده است، ناگزیر می‌سازد که برای این کتاب یک بیت یاب یا کشف الایاتی تدوین یابد. کشف الایات دوجلدی تألیف استاد دکتر دبیرسیاقتی براساس چاپ خود ایشان از شاهنامه تهیه شده است و دیگری بر پایه چاپ مسکو توسط انتشارات هرمس در دسترس قرار گرفته است ولی این بیت یاب به کوشش دکتر ایمانی بر پایه دوره هشت جلدی پیرایش دکتر خالقی تدوین شده است به این ترتیب که براساس حروف الفبا چند کلمه اول از هر بیت بازیابی و در جلو آن از راست به چپ جلد، صفحه و شماره بیت مورد نظر آورده شده است.

دانشنامه ایران

زیر نظر کاظم موسوی بجنوردی، ۱۳۸۴-

دانشنامه ایران اولین دانشنامه تفصیلی به زبان فارسی است که با توجه به نیازهای حال و آینده همه فارسی‌زبانان به عنوان مرجعی جامع، موثق و ناظر به همه دانش‌ها و معارف بشری طراحی شده است تا به حال فارسی‌زبانان به این چنین دانشنامه‌ای همگانی که در همه رشته‌های علمی به نیازهای امروزی آنها پاسخ گوید، دسترسی نداشته‌اند. تهیه دانشنامه ایران در ۳۰ جلد و با حدود ۵۰ هزار مقاله به همراه تصویرها و نقشه‌ها با هدف پاسخ‌گویی به چنین نیازی در دستور کار این مرکز قرار گرفت. تاکنون ۴ مجلد آن منتشر شده است. مقاله‌های دانشنامه ایران که اغلب مقالاتی نیمه بلند هستند، به صورت تألیف و ترجمه تدوین و از ۳ منبع اصلی تأمین می‌شود: دانشنامه‌های معتبر مانند آمریکانا، بریتانیکا، دایره‌المعارف بزرگ اسلامی و مقاله‌های پیش از اسلام و معاصر که به صورت تالیفی تهیه می‌گردد.

دانشنامه تهران بزرگ

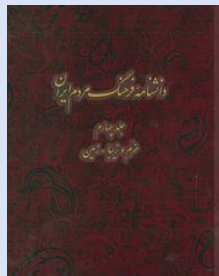
زیر نظر کاظم موسوی بجنوردی، ویراستار علمی علی کرم همدانی، ۱۳۹۳

دانشنامه تهران بزرگ، دانشنامه‌ای تفصیلی و تخصصی است که به منظور تدوین مرجع جامع، موثق و ناظر بر همه جنبه‌های حیات مادی و معنوی تهران بزرگ طراحی شده است. دانشنامه تهران در ۳ بخش تدوین می‌گردد. بخش نخست شمیران، بخش دوم تهران و بخش سوم شامل شهر ری می‌باشد. هر یک از این ۳ بخش دارای عناوین خاص خود است که به ترتیب حروف الفبا تنظیم خواهد شد. پیش‌بینی می‌شود دانشنامه بزرگ تهران دربرگیرنده حدود ۱۲ هزار مقاله باشد که موضوعات گوناگون از جنبه‌های حیات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی تهران بزرگ خصوصاً در ۲۰۰ سال گذشته دربر خواهد داشت.

دانشنامه فرهنگ مردم ایران. زیر نظر کاظم موسوی بجنوردی

ویراستاران اصغر کریمی، محمد جعفری (قنواتی)، معصومه ابراهیمی، ۱۳۹۱-

دانشنامه فرهنگ مردم ایران دانشنامه‌ای تخصصی و مفصل در حوزه فولکلور و مردم‌شناسی ایران است که ۳۰۰۰ مدخل را در بردارد. از نظر حوزه جغرافیایی این دانشنامه مرزهای سیاسی ایران کنونی را در بر می‌گیرد. همچنین این دانشنامه تمامی دوره‌های تاریخی ایران را شامل می‌شود و در حوزه موضوعی نیز کل ابعاد فرهنگ مردم، اعم از مادی و معنوی را در بر دارد. از سال ۱۳۸۶ تالیف و تدوین این دانشنامه آغاز گردید و بیش از ۱۲۰ پژوهشگر و مؤلف ایرانی و خارجی با این دانشنامه همکاری مداوم داشته و تحقیق و تألیف مقالات آن را برعهده دارند. این دانشنامه خود یک شورای علمی، متشکل از ۲۷ عضو دارد که شامل سرشناس‌ترین متخصصان حوزه فرهنگ و فولکلور، ادبیات شفاهی و مردم‌شناسی در ایران هستند. عناوین این دانشنامه را در ۳ حوزه کلی می‌توان طبقه‌بندی کرد: موضوعات مربوط به زندگی مادی، معنوی و اجتماعی. عنوان‌های این دانشنامه از تنوع فراوانی برخوردارند و زوایای مختلف فرهنگ و فولکلور ایرانیان را بازتاب می‌دهند. خوراک و نوشیدنی‌ها و انواع چاشنی‌ها، پوشاک و زیورها، آداب و رسوم، آیین‌ها و مناسک، دانش‌های عامیانه، باورها، ابزار کار و اسباب خانه، حیوانات و گیاهان، پدیده‌های طبیعی و شخصیت‌ها و کتاب‌های مهم و مرتبط با فولکلور و مردم‌شناسی ایران از جمله موضوعات آن به شمار می‌روند.

فهرستنامه کتابشناسی های ایران

تالیف ایرج افشار، به کوشش ایران ناز کاشیان، ۱۳۹۵

فهرستنامه کتابشناسی های ایران از مهم ترین منابع پژوهشی حوزه ایران شناسی و از نخستین ابزارهای کتابشناسی است که شادروان استاد ایرج افشار در تولید آن پیشگام شد و در نخستین شماره نشریه ایرانشناسی (نشریه مرکز تحقیق و مطالعه تمدن و فرهنگ ایران و خاورمیانه، دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، ۱۳۴۲ ش) آن را منتشر کرد. ایران ناز کاشیان این کتاب را بر اساس یادداشت های استاد افشار و با در نظر گرفتن منابع منتشر شده پس از ۱۳۴۲ شمسی و نیز با مراجعه به منابع جهت اطمینان از صحت و دقت اطلاعات کتاب شناختی، تنظیم نموده است. هدف از تالیف کتاب معرفی فهرست های چاپی کتابشناسی ایران در زمینه های مختلف به اهل تحقیق است.

فهرستواره کتاب های فارسی

به کوشش احمد منزوی، ۱۳۷۴-

هدف این کتاب تدوین فهرستی از نگاهته های فارسی براساس موضوع می باشد که به ترتیب تاریخی همه نگاهته های فارسی و آگاهی های اولیه در باره آنها را دربر دارد. تالیف فهرستواره کتاب های فارسی از اواخر سال ۱۳۶۹ در مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی در بخشی مستقل و زیر نظر استاد احمد منزوی آغاز گشت. این فهرستواره مجموعاً در ۲۵ مجلد منتشر خواهد شد و در حال حاضر ۱۱ مجلد آن به چاپ رسیده است..

مجلدات زیر در حال حاضر چاپ و منتشر شده اند:

جلد یکم، شامل بخش های سفرنامه، جغرافیا، داستان ها، تاریخ جهان ۱۳۷۴.

جلد دوم، بخش های تاریخ ایران، تاریخ شبه قاره هند. سال ۱۳۷۵.

جلد سوم، بخش های تاریخ پیامبران و امامان، زندگینامه سرایندگان، زندگینامه پیران و بزرگان ۱۳۷۶.

جلد چهارم، شامل بخش های ریاضی، دفترداری، ستاره شناسی و اختربینی. ۱۳۷۸.

جلد پنجم، در بخش‌های دانش‌های تجربی از طبیعی، پزشکی، داروسازی و کیمیا ۱۳۷۹ (این جلدها، در سلسله انتشارات انجمن آثار و مفاخر فرهنگی انتشار یافته است).

جلد ششم، دربرگیرنده بخش‌های دانش‌های فلسفه - حکمت و فلسفه عملی، ۱۳۸۱ (از این مجلد به بعد، به وسیله کتابخانه مرکزی دائرةالمعارف بزرگ اسلامی منتشر شد).

جلد هفتم و هشتم، شامل بخش عرفان، ۱۳۸۲.

جلد نهم، بخش کلام و عقاید، ۱۳۸۳.

جلد دهم، بخش اول منظومه‌ها.

جلد یازدهم، بخش دوم منظومه‌ها.

فهرستواره کتاب‌های فارسی شامل بیش از ۸۰۰ هزار برگه از تمام موضوع‌ها است که از ۵۰۰ عنوان کتاب در ۱۰۵۰ مجلد فهرست و کتابنامه فراهم آمده است و پیش‌بینی می‌شود دست کم در ۲۵ مجلد منتشر شود.

فهرست مقالات فارسی در زمینه تحقیقات ایرانی. زیر نظر بنیادگذار ایرج افشار

بکوشش ایران ناز کاشیان، ۱۳۸۸.

مجموعه مقالاتی است در زمینه‌های تحقیقاتی ایرانی که در نشریات ادواری منتشر شده است. انتشارات مرکز دایره المعارف بزرگ اسلامی در سال ۱۳۸۴ در شورایی با حضور آقایان ایرج افشار، عبدالحسین آذرنگ، کامران فانی و عنایت‌الله مجیدی، ادامه انتشار فهرست مقالات فارسی را برعهده گرفت. اجرای این طرح به ایران ناز کاشیان و شماری از پژوهشگران سپرده شد. از همان سال تاکنون شناسایی نشریه‌های ادواری (علمی-پژوهشی) جاری سراسر ایران (و حتی خارج از کشور به زبان فارسی) ادامه یافت. گروه تدوین‌گران فهرست مقالات فارسی به صورت پیوسته، اطلاعات مقاله را از نشریه‌ها استخراج می‌کنند و پس از بررسی و یکدست شدن اطلاعات، به کمک بخش انفورماتیک مرکز به بانک فهرست مقالات فارسی اضافه می‌کنند. جلد هفتم فهرست مقالات فارسی نشریه‌های سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۷۷ حاوی مشخصات ۲۳۸۱۰ مقاله؛ جلد هشتم نشریه‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۴ و جلد نهم نشریه‌های ۱۳۸۷-۱۳۸۶-۱۳۸۷ را در بر می‌گیرد. مجلدات بعد نیز به همین ترتیب منتشر خواهد شد.

فهرست نسخه‌های خطی مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی

نگاشته احمد منزوی، ۱۳۷۷

کتاب براساس مجموعه اهدایی نسخه‌های خطی خاندان سلطانعلی سلطانی (شیخ‌الاسلامی بهبهانی) توسط استاد احمد منزوی تنظیم شده است. در این فهرست ۱۲۵۰ عنوان کتاب و رساله معرفی می‌گردد. فهرست نسخه‌های خطی، مجلد یکم (از ش ۱-۵۴۰)، ۱۳۷۷، ۴۷۲ + هجده. مجلد دوم (از ش ۵۴۱-۱۱۵۰)، ۱۳۸۴ شانزده + ۵۵۲ ص. مجلد سوم (از ش ۱۱۵۱-۱۹۶۲پ)، تهران، ۱۳۹۰ چاپ و در صفحات مذکور منتشر شده است.

نامنامه ایلات و عشایر و طوایف (ایران تاریخی و فرهنگی)

تالیف منوچهر ستوده با همکاری خورشید مومنی، ۱۳۸۵

این کتاب راهنمای ارزشمندی برای دستیابی به نام‌های عشایر و ایلات و دودمان‌های ایران در گذشته و حال می‌باشد. تعدد نام‌ها و پراکندگی ایلات ایجاب می‌کرد چنین راهنمایی برای آنکه بدانیم هر ایل و عشیره و طایفه و تیره و خاندان در چه دوره و در چه مکانی می‌زیسته است فراهم شود و این کار با همت بلند و حوصله بی‌مانند و پشتکار استاد ستوده به انجام رسیده است. مجلد نخستین، ۱۴۰۳۴ مورد از نام‌های عشایر و ایلات معرفی و منابع آن ذکر شده است. انگیزه نویسنده، نشان دادن یکپارچگی ایلات، عشایر، خاندان‌ها و دودمان‌های شهری ایران فرهنگی (مناطق) از آسیا که فرهنگ مشترکی با ایران دارند). نویسنده، معتقد است که بیشتر شهرنشینان نیز صحرانشین بوده و برای بهبود وضع زندگی، یک‌جانشین شده‌اند و این جریان، امروز هم ادامه دارد. چادرنشینان با نام‌های ایلی خود وارد زندگی شهری می‌شوند و با همین نام ادامه زندگی می‌دهند.

نامنامه ایلات و عشایر و طوایف و خاندان‌ها (ایران تاریخی و فرهنگی) تکمله (یافته‌های جدید)

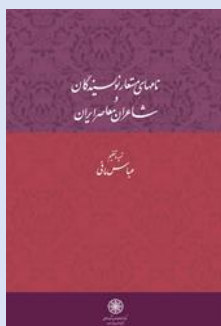
تالیف منوچهر ستوده، با همکاری خورشید مومنی، ۱۳۹۳

این کتاب تکمله کتاب ایلات و عشایر، طوایف و خاندان‌ها و راهنمای ارزشمندی است برای دستیابی به نام‌های عشایر و ایلات و دودمان‌های "ایران فرهنگی" چه نسل‌های قبل و چه نسل امروز خواه در گذشته یا حال در این منبع فراهم شده است. چنانکه گفته شد زیادی نام‌ها و پراکندگی سکونت صاحبان آنها تالیف چنین منبعی را برای آگاهی از هر ایل و عشیره و طایفه و تیره و خاندان و اینکه چه دوره و در چه مکانی اقامت داشته‌اند، ضروری می‌نمود.

نام‌های مستعار نویسندگان و شاعران معاصر ایران

گردآورنده تالیف عباس مافی، ۱۳۸۱

در این کتاب فهرست نام‌های مستعار نویسندگان و شاعران معاصر ایران گردآوری و به ترتیب الفبای اسم مستعار تنظیم گردیده است. در زیر هر نام مستعار، نام خانوادگی و نام صاحب آن به همراه تاریخ تولد و وفات، محل کاربرد و ماخذ مورد استفاده آن نام مستعار ذکر شده است. در پایان کتاب فهرستی الفبایی از اسامی نویسندگان و شاعران تنظیم شده که در زیر هر نام، کلیه نام‌های مستعار مربوط به هر یک از آنان قید شده است. کتاب همچنین از مقدمه‌ای درباره تخلص و تاریخچه و علل و زمینه‌های مختلف انتخاب و استعمال نام مستعار، برخوردار است. در چاپ جدید تعدادی از مدخل‌ها اصلاح گردید که با مدخل‌های جدید بیش از هزار مدخل را شامل می‌شود. نمونه مدخل: الف. افشار. افشار، ایرج، ۱۳۰۴ - ۱۳۸۹ ک. روزنامه دریا. م. بخاراش ۲۱ و ۲۲...

تاریخ انتشار ۱۳۹۶ - شماره ۴۷

دانشنامه‌های «جهانی شدن» و «روابط بین‌الملل»

در بخش مرجع مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی، دانشگاه فردوسی مشهد^۱

سه منبع مرجع در زمینه مباحث بین‌المللی از این جهت در این نوشتار معرفی می‌شوند که مباحث هر یک می‌تواند به دلیل هم‌پوشانی و تشابه مداخل و موضوعات منبع دیگر از یک طرف و از دیگر سو ارائه دیدگاه متفاوت در مدخل واحد برای خواننده بعنوان مکمل بحث مفید واقع شود. از این رو مداخل و موضوعات مطرح در آنها چه بسا دارای عنوان مشابه، ولی از دیدگاه‌های متفاوت بررسی و مد نظر قرار گرفته‌اند. دو کتاب با یک عنوان و سومی با نام «دانشنامه روابط بین‌الملل و سیاست جهانی» نیز حاوی موضوعات مشابه و یا مشترک با دو منبع فوق می‌باشد. دو مورد اخیر از یک مترجم چاپ و منتشر شده‌اند.

دانشنامه جهانی شدن

زیر نظر جورج ریترز؛ سرپرستان ترجمه فارسی نورالله مرادی، محبوبه مهاجر. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۵

♦ مجموعه دانشنامه جهانی شدن در ۳ مجلد به سرپرستی نورالله مرادی و همکاری ۱۸ مترجم در سال ۱۳۹۵ چاپ و منتشر شده است. این دانشنامه ترجمه نسخه انگلیسی پنج جلدی (The Wiley-Blackwell encyclopedia of globalization) از ویرایش ۲۰۱۲ می‌باشد.

استاد نورالله مرادی متولد ۱۳۲۱ تهران کارشناس حقوق و کارشناس ارشد علوم اجتماعی و کتابداری است. در کارنامه نورالله مرادی ریاست انتشارات مرکز مدارک علمی ایران، کتابخانه تخصصی وزارت امور خارجه، ریاست بخش ایران در دانشنامه اسلام معاصر، مدیرکل کتابخانه‌ها و آرشیوهای صدا و سیما و سمت مشاور رئیس کتابخانه ملی ایران چشم می‌خورد. وی همچنین عضو کمیته واژه‌گزینی کتابداری فرهنگستان زبان و ادب فارسی و هیأت تحریریه‌نامه انجمن کتابداران ایران نیز می‌باشد. استاد مرادی در سال ۱۳۹۲ از سوی رئیس کتابخانه مجلس به سمت مشاور برنامه‌ریزی کتابخانه و سردبیری مجله پیام بهارستان منصوب گردید. در کنار کارهای اجرایی تدریس

۱- محمود صدیقی، کارشناس ارشد مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی

در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی و تالیف آثار متعدد از جمله فعالیت‌های ایشان می‌باشد که در ذیل می‌توان اشاره نمود:

۱. مرجع شناسی. تهران: انتشارات فرهنگ معاصر
  ۲. مدیریت آرشیوهای دیداری - شنیداری. تهران: انتشارات سروش
  ۳. آرشیوداری دیداری - شنیداری. تهران: کتابدار (با همکاری وحید طهرانی‌پور)
  ۴. دایره‌المعارف دموکراسی. تهران: کتابخانه تخصصی وزارت امور خارجه (سروراستار همکار)
  ۵. دایره‌المعارف ناسیونالیسم. تهران: کتابخانه تخصصی وزارت امور خارجه (سروراستار همکار)
- بنابر اظهار ریتزر در مقدمه کتاب بحث جهانی‌شدن جدید و درعین حال یک موضوع قدیمی است. ریتزر جهانی‌شدن را تا زمان کوروش کبیر به عقب می‌برد و تا سال ۲۰۱۱ (سال تالیف دانشنامه) امتداد می‌دهد. بر این اساس مجموعه‌ای از مقالات متنوع در این اثر وجود دارد.

همچنین اضافه می‌نماید هیچ فرد یا کشوری در این اثر مدخل نشده و مفاهیم و سازمان‌های بین‌المللی که به نوعی با مقوله جهانی‌شدن در ارتباط هستند مدخل شده‌اند. مدخل مربوط به اساس‌نامه‌ها و پیمان‌نامه‌های مرتبط با سازمان‌های بین‌المللی (کنوانسیون‌های بین‌المللی، حقوق بشر و...) برای پژوهشگر فارسی‌زبان کاربرد دارد. به گفته استاد مرادی ریتزر در چند سال اخیر ۱۱ مقاله درباره مسائل روز از جمله داعش و بیماری ابولا را به این مجموعه افزوده است که در چاپ فارسی نیامده است. نویسنده یکی از مقالات این اثر ایرانی است.

♦ ویژگی دانشنامه

الف. مدخل‌ها و موضوعات کتاب از مباحث میان رشته‌ای می‌باشند و رشته‌هایی مانند جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، اقتصاد، انسان‌شناسی، تاریخ و جغرافیای انسانی می‌توانند از این منبع استفاده نمایند. افزون بر این طیف وسیعی از مطالب متنوع جهانی از قبیل موضوعاتی مانند آب، آبگونی، آوارگی، آیین هندو، هیت‌ها، یورو، یونسکو، یهودیت، مالکیت فکری، دانش، شفافیت، خصوصی‌سازی، روابط عمومی را شامل می‌شود که منبع منحصر به فرد در این زمینه برای رشته‌های علوم انسانی است.

ب. از ویژگی‌های اساسی این اثر آن است که صرفاً به بیان مباحث نظری اکتفا نمی‌کند و یا در چارچوب قواعد، الگوها و دریافت‌های کلی مسائل را بررسی نمی‌کند، بلکه رویکردی تحلیلی و انتقادی را مدنظر دارد. برای نمونه اسنادی از پروتکل کیوتو تا اعلامیه جهانی حقوق بشر و... که هر کدام بر مبنای اهمیتی که در پیوند با فرایند جهانی‌شدن دارند، گزینش و گنجانده شده‌اند.

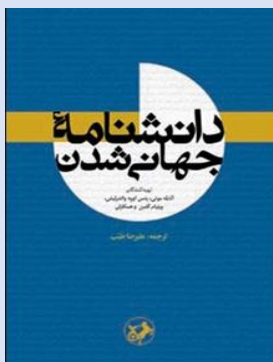
ج. از دیگر ویژگی‌های مهم این اثر آن را از دیگر نمونه‌های مشابه متمایز می‌کند آن است که این کتاب صرفاً به بیان مواضع و دیدگاه‌های همسو و موافق با فرایند جهانی‌شدن نپرداخته است بلکه شامل دیدگاه‌ها، رویکردهای متفاوت و یا متضاد پیرامون پدیده جهانی‌شدن نیز می‌باشد. به طوری که حتی یک بخش مستقل آن ذیل عنوان «صور دیگر جهانی‌شدن»، مشتمل بر ۱۴ نیم‌مقاله یا مدخل مستقل است که موضع مخالف با آن دارند. علاوه بر این، بیش از پنجاه مدخل انتقادی در برابر پدیده جهانی‌شدن در این کتاب وجود دارد که از مواضع چپ، سوسیالیست، مارکسیست، تا مواضع راست، محافظه‌کارانه و نیز دارای مواضع بنیادگرای دینی و رویکرد اسلامی می‌باشند.

د. کشورها و افراد در این مجموعه مدخل واقع نشده‌اند.

دانشنامه جهانی شدن

تهیه کنندگان آنابله مونی... [و دیگران]. ترجمه علیرضا طیب. تهران: امیر کبیر، ۱۳۹۴.

◆ دانشنامه جهانی شدن ترجمه علیرضا طیب مجموعه مقالاتی است از سه عنوان کتاب که با همت ۲۳ مولف از جمله «آنابله مونی»، «بتسی ایوانز»، «ینس اووه واندرلیش»، «میرا وریر» و جمع دیگری از نویسندگان حوزه جهانی شدن تدوین شده است و هدف آن معرفی اصطلاحات و مفاهیم کلیدی حوزه‌های مربوط به جهانی شدن و همچنین شامل مباحثی پیرامون چالش‌های محوری این حوزه توسط افراد صاحب نظری باشد. ترجمه فارسی آن با نام دانشنامه جهانی در ۵۷۰ مدخل و ۷۷۶ صفحه منتشر شده است.

علیرضا طیب (متولد ۱۳۳۹ در تهران) مترجم و پژوهشگر حوزه علوم سیاسی، جامعه‌شناسی و روابط بین‌الملل است او تاکنون بیش از پنجاه عنوان کتاب را ترجمه کرده و حدود دویست مقاله در نشریات علمی و دانشگاهی منتشر کرده است. طیب در رشته علوم سیاسی (کارشناسی) و روابط بین‌الملل (کارشناسی ارشد) دانشگاه تهران تحصیل نموده است. او بیش از ده سال سرپرستی بخش پژوهش و ترجمه نشریه علمی ترویجی اطلاعات سیاسی اقتصادی را عهده دار بود. آثار تقدیر شده و برگزیده ایشان عبارت از «تضاد دولت و ملت در ایران» (تقدیر شده در بیستمین دوره کتاب سال، سال ۱۳۸۱)، «تحولات نوین در شیوه‌های حقوقی حل و فصل اختلاف» (برگزیده دهمین دوره کتاب سال دانشجویی، سال ۱۳۸۲)، «دانشنامه روابط بین‌الملل و سیاست جهان» (برگزیده یازدهمین دوره جایزه کتاب فصل، پاییز ۸۸) می‌باشد.

مترجم معتقد است اگرچه دانشنامه جهانی شدن در یک جلد به زبان فارسی چاپ شده است، اما بسیاری از مدخل‌های آن را نمی‌توان حتی در دانشنامه‌های چند جلدی همین حوزه یا حوزه‌های دیگر در زبان انگلیسی یافت.

◆ ویژگی دانشنامه

بنابر مقدمه کتاب مدخل‌های این منبع را می‌توان به دو گروه تقسیم نمود:

۱. مدخل‌های نسبتاً مفصل درباره نظریه‌پردازان و اندیشمندان حوزه جهانی شدن مانند آپادورای، اسپواک می‌باشد که تعداد آنها به ۵۰ نفر می‌رسد.

۲. مفاهیم کلیدی مبحث جهانی شدن مانند آگاهی جهانی، بحران‌های مالی جهانی، تقسیم جهانی کار، جامعه مدنی جهانی، جهانی‌زدایی، رسانه‌های جهانی، سیاست اجتماعی جهانی، شبکه‌های فرامرزی هواداری، طبقه مدیران جهانی، فزون‌جهانی‌شدن، مشترکات جهانی، نظریه فرهنگ جهانی و نظریه نظام‌های جهانی است که به نسبت مدخل‌های دسته نخست حجم کمتری دارند.

دانشنامه روابط بین‌الملل و سیاست جهان

(Encyclopedia of international relations and global politics)

◆ دانشنامه روابط بین‌الملل و سیاست جهان ویرایش ۲۰۰۵ با سرویراستاری «مارتین گریفیتس» (و ترجمه علیرضا طیب) به لحاظ محتوی در پیوند با دو منبع مرجع فوق مطرح می‌شود. به تعبیر ویراستار این کتاب مقدمه‌ای فشرده و درعین حال جامع برای بررسی روابط بین‌الملل در قرن بیست و یکم به شمار می‌آید. این دانشنامه مشتمل بر ۲۹۹ مدخل به قلم ۱۲۵ تن از نویسندگان از سراسر جهان، مرجع بی‌نظیری برای دانشجویان، محققان و استادان روابط بین‌الملل و علوم سیاسی و علوم انسانی است.

مدخل‌های این دانشنامه کل حوزه روابط بین‌الملل، از هنر دیپلماسی و تحلیل سیاست خارجی گرفته تا سیاست‌های مقایسه‌ای، جامعه‌شناسی تاریخی، اقتصاد سیاسی بین‌الملل، تاریخ روابط بین‌الملل، بررسی‌های راهبردی و مطالعات دفاعی و دیدگاه‌های نظری قدیم و جدید همراه با معرفی نظریه‌پردازان اصلی این حوزه را دربردارد. از آنجا که دانش بشری، روز بروز تخصصی‌تر می‌گردد و علوم سیاسی و روابط بین‌الملل نیز تحت تاثیر «پدیده جهانی‌شدن» به سرعت در حال دگرگونی است و از سوی دیگر مفاهیم این رشته و اصطلاحات آن به خاطر این تغییرات و نیز برداشت‌های جدید اندیشمندان حوزه‌های مرتبط با این علم مانند فلسفه، جامعه‌شناسی، تاریخ و... دچار تغییرات اساسی شده است، آشنایی با مفاهیم جدید علوم سیاسی یکی از نیازهای ضروری مطالعه این حوزه از علوم بشری است.

◆ ویژگی دانشنامه

۱. این دانشنامه علاوه بر طرح مفاهیم پایه در این رشته، به تعریف و تفصیل اصطلاحات مورد اختلاف نظیر «مداخله بشردوستانه»، «جنگ عادلانه»، «تروریسم» و... از دیدگاه‌های گوناگون می‌پردازد و بنابراین منبعی مناسب برای آشنایی با نگاه متفکران غربی به این مسائل می‌باشد.
۲. این منبع بر تحولات سیاسی بعد از جنگ سرد به طور ویژه تاکید می‌نماید و انواع دولت‌ها از جمله دولت‌های یاغی و چالشگر را بررسی می‌کند و همچنین به تحلیل بحران‌های سیاسی می‌پردازد.
۳. نظریه‌ها و مفاهیم جدید سیاست بین‌الملل در این دانشنامه مطرح می‌باشد و به مفاهیم قدیمی کمتر پرداخته شده است. از این رو می‌توان این اثر را به نوعی «مشروح مفاهیم و نظریات روابط بین‌الملل در سده اخیر» دانست که بررسی سیر تحول نظریه‌ها در این دوره را مد نظر دارد.

◆ ساختار دانشنامه‌ها

۱. این دانشنامه‌ها بر اساس اصول علمی و معیارهای نوین دانشنامه‌نگاری تدوین و مدخل‌ها بر پایه نظم الفبای فارسی تنظیم و ترتیب یافته‌اند.
۲. در انتهای مقاله‌های مجموعه ۳ جلدی امضای مترجم و مولف آمده است و در دو اثر دیگر امضای مقاله‌نویس به چشم می‌خورد. همچنین در کلیه منابع از نظام ارجاعات به صورت درون‌متنی و نیز در پایان مدخل استفاده شده است و در اثر تک جلدی داخل متن واژه مدخل به صورت پررنگ آمده است که نشانگر مدخل مستقل در محل الفبایی خود می‌باشد.
۳. در ترجمه استاد مرادی و دیگران افزون بر مقدمه مترجم و مولف، گاه‌شمار «جهانی شدن» نیز تنظیم و قابل توجه است. همچنین «نمایه موضوعی» در پایان جلد سوم وجود دارد و دو کتاب دیگر دارای نمایه فارسی در انتهای جلد می‌باشند.
۴. فهرست الفبایی یا نمایه مدخل‌ها به انگلیسی - فارسی و بالعکس در هر سه منبع تنظیم شده است و تمام منابع دارای کتابشناسی در انتهای مقاله و نیز معرفی منابع افزونتر «برای مطالعه بیشتر» می‌باشند.

ویژگی که تنها مختص بهترین کارکنان است

یک رییس از کارمندان خود انتظاراتی دارد که معمول ترین آنها شامل موارد زیر است: مسئول و مورد اعتماد باشند، موثر و خلاق باشند، پشتکار و ابتکار عمل داشته باشند، هم هدایتگر و هم پیرو خوبی در گروه کاری خود باشند. البته اینها ویژگی هایی مورد انتظار یک رییس از کارکنان خود است، اما در واقع سطح انتظارات چیزی بیشتر از این ویژگی ها و صفات است که به هیچ وجه در ارزیابی عملکرد مشخص نمی شود اما تاثیر قابل توجهی روی گروه های کاری در سازمان دارد. کارمندان خارق العاده و موثر نکاتی را می دانند و رعایت می کنند که شاید اکثریت کارمندان دیگر هرگز به این نکات توجه نمی کنند.

۱ شرح وظایف باید نادیده گرفته شود.

هر چه یک سازمان کوچکتر باشد اهمیت این نکته بیشتر می شود. کارمند خارق العاده اولویت های کاری در حال تغییر را به سرعت می پذیرد و بدون توجه به نقش و موقعیت و وظیفه تعیین شده هر آنچه را که لازم است در زمان خاص انجام می دهد. کارمندان خارق العاده در واقع بدون اینکه از آنها خواسته شود و یا در شرح وظایف آنها باشد برای انجام هر کاری در سازمان آماده اند.

۲ شما می توانید منحصر به فرد باشید حتی نامعمول.

بهترین کارمند اغلب کمی متفاوت است: شگفت انگیز، نامعمول و از اینکه متفاوت است احساس شادی می کند. اغلب به نظر می رسد که همیشه مخالف است اما این اختلاف عقیده را به شکل مناسبی بیان می کند. شخصیت های نامعمول کار را به خاطر نشاط بیشتر انجام می دهند و در گروه کاری ایجاد انگیزه و نشاط می کنند. افرادی که از متفاوت بودن نمی ترسند بطور طبیعی حد و مرزها را نادیده می گیرند، برای وضع موجود دلیل می خواهند و آن را به چالش می کشانند و اغلب با بهترین نظرات بر دیگران پیروز می شوند.

۱- رقیه دهستانی، کارشناس ارشد مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی - برگرفته و ترجمه از سایت:

<https://www.inc.com/jeff-haden/how-to-be-extraordinary-9-qualities-only-the-best-employees-possess.html>

3 زمان مطابقت فرا رسیده است.

یک شخصیت نامعمول روحیه شادی دارد و تا زمانیکه مشکل و مساله جدی وجود نداشته باشد این روحیه را دارد. اما زمانیکه مساله مهمی رخ می‌دهد و یک موقعیت استرس‌زا بوجود می‌آید بهترین کارمند بی‌وقفه برای حل مشکل وارد عمل می‌شود. کارمند خاص می‌داند چه زمانی باید در کار جدی باشد، او همچنین می‌داند چه هنگام باید بدون رودربایستی نظر خود را بیان کند و چه زمان سازگاری و انعطاف لازم داشته باشد. زمان به چالش کشیدن و زمان عقب‌نشینی را نیز می‌داند.

4 تشویق کردن همیشه باید در جمع صورت گیرد.

تشویق و تحسین از طرف مدیر احساس بسیار خوبی در فرد ایجاد می‌کند. مورد تحسین قرار گرفتن از طرف همکار باعث شگفتی می‌شود مخصوصاً وقتی که شما برای آن فرد احترام زیادی قائل هستید. کارمند خاص از هوش عاطفی بالایی برخوردار است و مشارکت افراد فعال را در گروه تشخیص می‌دهد و می‌داند تاثیر کلماتش در گروه به مراتب بیشتر است.

5 نقد و انتقاد همیشه باید به صورت خصوصی باشد.

ما همیشه از کارمندان انتظار داریم تا مسائل و مشکلات را مطرح کنند اما بعضی مسائل بهتر است به صورت خصوصی حل و فصل شود. کارمندان خوب اغلب آزادی عمل بیشتری برای طرح موضوعات بحث‌انگیز در گروه دارند چون عملکردشان باعث آزادی عمل بیشتر آنها می‌شود. بهترین کارمندان قبل از یک جلسه مهم با شما بحث می‌کنند چون می‌دانند مطرح کردن موضوع مورد انتقاد فرد باعث آتش افروزی در جلسه می‌شود.

6 زمانی برای بلند صحبت کردن در حضور جمع

بعضی کارکنان از صحبت کردن در جلسات پرهیز می‌کنند و حتی در جلسه خصوصی نیز از این کار واهمه دارند و دچار تردید هستند. بعضی از سوالات در جلسات ممکن است تکراری باشد اما چون فردی که مطرح می‌کند شجاعت بیان سوال را در جمع دارد به نوعی مشکل بقیه را که این سوال آنها نیز هست را حل کرده و آنها را به پاسخ مورد نیازشان می‌رساند. در واقع کارمندان برتر احساس ذاتی طرح مساله دارند و به آنچه که در اطرافشان می‌گذرد توجه دارند، آنها برای طرح سوال پیش قدم می‌شوند و موضوعات مهم را در جمع بیان می‌کنند در حالیکه بقیه برای انجام آن شک دارند.

7 زمانی برای داوطلب شدن

هر زمان که شما دست خود را به عنوان داوطلب بالا ببرید از شما کار بیشتری خواسته خواهد شد. بر خلاف ظاهر امر این قضیه عالی است. انجام کار بیشتر مساوی است با فرصت یادگیری بیشتر، قدرت اثرگذاری بهتر، بدست آوردن مهارت‌های تازه، پایه‌ریزی ارتباطات جدید و... کارمندان برتر می‌دانند که بنای موفقیت بر پایه عمل بنیان نهاده می‌شود و هر چه بیشتر برای انجام کار داوطلب باشد عملکرد او نیز بیشتر می‌شود. او می‌داند که انسان‌های موفق برای ایجاد فرصت‌ها به جلو گام برمی‌دارند، اما افراد خارق‌العاده با سرعت به جلو می‌دوند.

8 نیازی نیست راضی و ساده نگر باشید.

بعضی اشخاص به ندرت راضی می‌شوند (البته در معنای خوب آن) و مدام برای حل مساله‌ای با آن کلنجار می‌روند مثلاً به بازنگری یک طرح کاری می‌پردازند، فرایندهای کاری را با هم منطبق می‌کنند و کار را به صورتی به جریان می‌اندازند تا با کیفیت بهتر و بالاتری انجام پذیرد.

9 زمانی برای دست کشیدن از کار

موفقیت اغلب نتیجه پافشاری و پشتکار است. زمانی که دیگران از ادامه تلاش برای حل مشکل دست برداشته و مساله را رها می‌کنند و یا اینکه اصول و ارزشها را نادیده می‌گیرند، آخرین نفری که باقی می‌ماند برنده واقعی است. افراد دیگر ممکن است با هوشتر، دارای ارتباطات قوی‌تر و یا حتی ماهرتر باشند اما اگر تا آخر همراه نباشند پیروز نمی‌شوند.

